

ІНВЕСТИЦІЇ В ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ: ОЧІКУВАННЯ І РЕАЛІЇ

О.С. Балан, к.т.н., доцент
Одеський національний політехнічний університет
м. Одеса, Україна

Концептуальні положення електронного урядування, електронного уряду (e-Government) змушують органи державного управління переосмислити підхід до обслуговування населення і спілкування з громадянами і підприємствами. При цьому держава виступає у ролі корпоративної системи, яка повинна робити більше і з меншими витратами, демонструючи при цьому «прибуток від інвестицій». Створення інфраструктури e-Government вимагає значних фінансових вкладень навіть в тих випадках коли бюджети не ростуть а, більш того, скорочуються. Тому постає питання доцільності інвестування в такого роду програми та їх вигідності.

Останніми роками чітко стало зрозумілим те, що від органів державної влади все частіше чекають того ж рівня ефективності, зручності і зменшення витрат, як і від систем електронного бізнесу. Від них вимагається цілодобового доступу до громадських архівів, даних, форм і заявок, а також до податкової інформації. Державні органи цілком можуть робити подібні послуги за допомогою Інтернет-технологій в процесі формування і розвитку інформаційного суспільства [1].

Відповідно до ініціативи Європейської комісії «і 2010. Європейське інформаційне суспільство 2010», розрахованої на п'ять років інтенсивної роботи по модернізації і використанню усіх засобів європейської політики для розвитку цифрової економіки і суспільства знання передбачалося [2]:

1) створити відкритий і конкурентний єдиний ринок для інформаційного суспільства і медіапослуг в Європейській Спільноті. З цією метою планувалося поєднати технологічну конвергенцію з реалізацією відповідної їй конвергентної політичної стратегії: сформуванню ефективний спектр менеджеріальної політики в Європі на принципах нового публічного менеджменту (New Public Management – NPM) і загального управління якістю (Total Quality Management – TQM); провести модернізацію правил стосовно аудіовізуальних медіа послуг; запровадити стратегію безпеки в інформаційному суспільстві; забезпечити ефективний менеджмент в області реалізації прав на використання сучасних інформаційно-комунікативних засобів;

2) підвищити європейські інвестиції в дослідження в області інформації і комунікаційних технологій на 80% (в Європі інвестиції складають тільки 80 євро на людину в порівнянні з Японією і США, де інвестується в цю сферу, відповідно, 350 і 400 євро.

Нижче приводяться дані про вкладення в створення електронного уряду у ряді провідних країн світу в області e-Government у 2011 році.*

ВСЬОГО МЛРД \$	\$ НА 1 ЛЮДИНУ
ЕСТОНІЯ, 1,3 МЛН ЧОЛ.	
1,5	1153,8
ПІВДЕННА КОРЕЯ, 45 МЛН ЧОЛ.	
1,6	36,65
СІНГАПУР, 4,8 МЛН ЧОЛ.	
15	3125
США, 309 МЛН ЧОЛ.	
35,6	118,6
Україна (дані відсутні)	

* джерело: <http://blogsochi.ru/content/rostelekom-vzglyad-v-elektronnoe-budushchee>

В Україні на даний момент немає цільової програми по створенню електронного уряду, електронного урядування, а значить і необхідного для її реалізації фінансування. Тільки у 2010 році була затверджена Концепція розвитку електронного урядування [3]. В проекті презентованій у 2003 році Програми «Електронна Україна», яка була розрахована до 2010г., передбачалось фінансування у розмірі 11 млрд. грн.. 10-12 млрд. грн. [4]. (Прим. Авт.: по курсу на той період це близько 2.5 млрд. долл. і з річним фінансуванням 0,36 млрд. долл) А анонсованого у 2010 році завершення створення державного порталу «Електронна Україна» (<http://focus.ua/society/134029/>) так і не сталося.

Схваленою у липні 2013 року «Концепції Державної цільової програми створення та функціонування інформаційної системи надання адміністративних послуг на період до 2017 року» передбачається, що орієнтовний обсяг державного фінансування, необхідний для її виконання, становить близько 445,2 млн. гривень (з них 150 млн. гривень – для створення та впровадження інформаційної системи електронної міжвідомчої взаємодії державних органів; 198 млн. гривень – для модернізації та забезпечення функціонування Єдиного державного порталу адміністративних послуг; 97,2 млн. гривень – для створення та забезпечення функціонування цілодобової Урядової телефонної довідки про адміністративні послуги) [5] .

Досвід багатьох країн, які впроваджують технології електронного управління, показує, що в цих країнах покращується взаємодія державних структур, зменшується непродуктивність роботи, підвищується ефективність діяльності держави. Крім цього, рух до електронного уряду допомагає скоротити бюджетні витрати, забезпечує більш високий рівень послуг для населення, створює нові можливості для діалогу державних замовників з постачальниками, вносить прозорість в роботу урядових установ, що у свою чергу є серйозним чинником зниження корупції.

Слід відзначити, що у широкому сенсі електронний уряд розуміється як надання публічних послуг за допомогою цифрових технологій. Можна також трактувати це поняття як можливість сприяння розвитку демократії і рівності в суспільстві за допомогою впровадження інформаційно-комунікаційних технологій [6,7]. Процес створення електронного уряду спрямований на формування державної інформаційно-комунікаційної системи, що забезпечує оптимальне з точки зору суспільства функціонування усіх гілок і рівнів державної влади і управління.

Така електронна інформаційна система органів виконавчої влади вже діє у багатьох розвинених державах і доступна для усіх. Однією з перших країн, в яких з'явився електронний уряд, стала Канада, другою – Сінгапур, а за ними відразу ж США і Австралія. Середній рівень використання електронного уряду громадянами розвинених країн сьогодні вже перевищує 26 %. Найбільший інтерес для населення представляють електронні сторінки місцевих органів влади: так для 55 % громадян потрібна інформація місцевого рівня, 20 % – на рівні району і області, 25 % – рівня міністерств і відомств [8].

Аналіз реалізованих раніше рішень у сфері процесу інформатизації, який був зроблений в 2007 році кандидатом в президенти США Бараком Обамою показав, що ефективність близько половини федеральних проєктів дорівнює нулю. У Великобританії були створені системи електронної взаємодії у сфері охорони здоров'я, на які було витрачено багато грошей, але безрезультатно [9].

Напрошується висновок стосовно того, що перш ніж приступити до створення електронного уряду та запровадження електронних послуг слід подумати про те, який очікується від цього ефект. Електронна послуга у результаті може стати дешевшою і більш простою, але не так швидко як того б хотілося інвесторові, оскільки перші етапи формування електронного уряду потребують значних інвестицій. Якщо врахувати необхідні великі суми, які повинні виділятися з бюджету країни для створення електронного уряду, виникає питання: в чому ж перевага електронного уряду, чи потрібна така система в Україні?

Стосовно очікуваних результатів, то, в першу чергу, це час вирішення різних життєвих ситуацій: реєстрація бізнесу, відкриття підприємства, швидке отримання паспорту тощо.

Додатковий елемент – прозорість. У тих країнах, де відзначається прогрес в області електронного уряду, принцип прозорості приносить свої плоди – підвищується рівень відповідальності чиновника при розгляді звернень громадян, коли громадянин може відстежувати, який шлях проходить його електронний папір або документ. Це додає прозорості і усім іншим процесам, наприклад, розподілу земельних ділянок.

Завдяки підвищенню доступності державних послуг, прозорості процедур їх надання, а також створенню зрозумілих і простих алгоритмів їх отримання,

громадяни і бізнес економлять час, що витрачається на отримання державних послуг, а також фінансові ресурси.

Узагальнюючи можна сказати, що електронний уряд – це не лише переведення послуг, що надаються органами державної влади і місцевого самоврядування в мережі Інтернет, а нова система спілкування з населенням, коли держава і її органи знаходяться в повному контакті зі своїми громадянами, а ті – з державою.

Запровадження електронного уряду передбачає два аспекти. Один, найголовніший, базується на позиціях користувача (громадянина або організації), з точки зору якого уряд є «чорним ящиком», який надає індивідуальні «персонофіковані» послуги або продукти. Споживачі послуг звертаються за ними в ситуаціях, коли виникає потреба в участі державних органів в їх житті (наприклад, під час одруження, будівництва нового будинку, отримання соціальних виплат тощо). Такий підхід називають «клієнтоорієнтованим».

Другий аспект пов'язаний з підвищенням ефективності «внутрішніх» адміністративних процедур. При цьому, в основному, звертається увага на те, як автоматизувати адміністративні процедури, регламентувати електронний документообіг. Проте проблема в тому, що електронний уряд не є лише автоматизацією існуючих процедур. Його запровадження радикально міняє стосунки між урядом (як і саму його суть) і громадянами, які розглядаються як клієнти. Це також перехід від моделі розрізнених міністерств до повністю інтегрованого уряду.

При цьому частина процедур автоматизуються, проте не завжди саме ті, які потрібні для якісного обслуговування громадян. Крім того, існує юридична проблема: в законодавстві немає визначення, що таке електронна державна, адміністративна послуга. Адже адміністративна процедура і електронна державна послуга – це різні речі. Адміністративна процедура відноситься до сфери внутрішньої адміністративної взаємодії. Електронна послуга – результат роботи адміністративних органів для людей.

Література

1. Сморгунов Л.В. Электронное правительство, менеджмент знания и административные реформы. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.politex.info/content/view/140/30/>
2. European Information Society, 2005. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.arma.org/r1/membership/international-membership/international-corporations/european-information-society-i2010>
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010 р. N 2250 «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>

4. Програма "Електронна Україна" (проект) [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://pidruchniki.ws/11631018/politologiya/programa_elektronna_ukrayina_proekt
5. Чуприна Д. Электронное правительство в Украине: преимущества мультисервисной национальной телекоммуникационной сети [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nads.gov.ua/control/ru/publish/article;jsessionid=B353AA85CB75854B1C5A27DDEF760136?art_id=285865&cat_id=270273
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. N 614-р «Про схвалення Концепції Державної цільової програми створення та функціонування інформаційної системи надання адміністративних послуг на період до 2017 року» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/614-2013-%D1%80>
7. G.Kirkman, J.Sachs. Subtract The Divide / WordLink, The magazine of the World Economic Forum, January/February 2001. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.worldlink.co.uk>.
8. eGovernment Guide / Information Technology Group (ITG), Center for International Development at Harvard University. [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://www.cid.harvard.edu/ciditg/>
9. Малишенко Л.О. Електронний уряд як механізм державного управління в інформаційному суспільстві. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://fsn.fhum.info/pdf/123/123_40.pdf
10. На кого будет работать электронное правительство? [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zautra.by/art.php?sn_nid=12588